

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDLMÉVEL.

XXXXXXXXXX

Nro 10.

Költ Bétsben, Böjt-elő Havának (Februáriusnak)
2-dik napján 1798-dik Elztendőben.

Olasz Országi Tudósítások:

Páduából, oly értelmű Híradását in-
dította Bétsbe Ts. Kir. Haditárnokmester
Gróf Wallis, hogy a' mely részei a' Né-
hai Velentzei Respublikának. Ő Ts. Kir.
Felsége' számára a' Campo - Formidói Bé-
kességkötés szerént el foglalni valók vól-
tak, már mind el foglaltattak. Páduába és
Vicenzába, 20-dik Januáriusban; Veronába
21-dikbenn; Legnanoba, 22-dikbenn; 's

K

Rovigoba 23-dikban ment bé a' Ts. Kir. Katonaság, és mindenütt örvendetes tzeremóniákkal fogadtatott.

A' *Cisalpina* Respublikánál lévő Követe a' Római Udvarnak; *Buszi* Úr, Déc. 31 dikén köszöntött bé Médiolánumban a' Direktóriumnál közönséges audientziánn. Még akkor nem tudódtak Médiolánumban, a' 28-dik Decemberi Római történetek; mindazáltal ily tzeremóniás el fogadtatásából a' Római Követnek, meg tesszik, hogy a' *Cisalpina* Respublika, le-tett a' Római Udvar' birtokaihoz való kívánságairól. Valósággal nints is a' *Cisalpina* Respublika belőlről oly állapotbann, hogy külső határainak szélesebbenn való ki-terjesztéséről gondolkozzon; a' belső intézetek elég dolgot adnak néki: mert sehol sints meg nála folyamatjábann a' Konstitútzió; a' sok adósság-tsinálás és a' papi-jószágok' el foglalása mellett is szük a' pénz a' közönséges-kaszfiákban; a' különböző értelmek 's indulatok nagy rendeletlenségeket okoznak. Nem tsak magok közt egyenetlenkednek pedig a' *Cisalpinusok*; hanem a' Frantziákkal se' kezdenek sokan közzülök már is özfze-férni. A' Törvényhozó Tanács ugyan és a' Direktórium, válogatott ki fejezésekkel készíttetett egy Hirdetményt, melyben a' *Cisalpinusok*' részéről örökös nagy háládatosságot nyilatkoztat a' Fran-

franciák eránt; kiknek Respublikáját, Annának és Jóltévőjének nevezi a' Cisalpinának: de hogy ezen háládatosság' érzésének gyengítői is találtatnak a' Cisalpina Respublika' kebelében, bizonyítja azt, maga *Berthier* Fr. Vezér; egy panaszló 's biztató Levelében, melyet mostánság' intézett a' Mediolánumi Direktóriumhoz, egy ott történt fel-zendülés' alkalmatoosságával *Berthier*' szavai ezek: „A' ti Szabadságtok' ellenségi meg próbálnak minden eszközt a' végre, hogy a' Frantziák és Cisalpinusok között egyeneltenséget szerezzenek: de, nem fognak boldogulni szándékjokban. — A' Törvényhozó gyűlés' iffjabbik Tanátsához egy panaszos Tudósítást intézett a' Direktórium Dec. 28 dikán, a' melyben felette nyomorúlt állapotban írtalenni az Alsó-Pádusi Osztályt, a' miatt, hogy a' Státus' Creditorai nem fizetődnek Alkalmatoosságot vett ezen Tudósításból ama' tüzes Tagja a' Tanátsnak Ex-Velentzei *Dandoló*, a' Direktórium ellen való ki-ke-lésre, melyet azzal vádolt, hogy Az; csak puszálkodik a' Respublika' szükségeiről, 's azonban nem summálja össze a' szükségeket, 's nem terjeszti egész meghatározással a' Törvényhozó-gyűlés' eleibe. Már ez — *úgymond* — negyedszeri tselekedete a' Direktóriumnak: ideje tehát, hogy az ellen fel-emelje már egyszer a' Gyűlés, a' maga hivatali kötelessé-

sége szerént való szavát. *Compagnoni* nevű Tag, helybe-hagyta *Dandolónak* ezen javaslatát, és a' Direktóriumra hárította az okát mind azonn rendeletlenségeknek, a' melyekről maga panaszol. Az. Végre a' Gyűlés is reá állott *Dandoló* feltételére; 's Követséget küldött a' Direktóriumhoz. Ugyan azon Ülésbenn panaszlotta *Luini* Tag, hogy Mediolánumban semmi vigyázás nints a' hintókra, melyeknek sebes járása által naponként esnek szerénstetlenségek. Törvénnyé tette tehát a' Gyűlés, hogy a' ki azontúl belől a' Városban; nem mérséklott lépéssel fog lovagolni vagy kotsizni: akármely rendű vagy nemű Személy legyen: hat hónapi árestomra büntettetik. — Az öregebbik Tanács ellen igen buzgott *Dandoló* Décembernek 31-dik napján azért: hogy nem hagyta Az helybe egy Végzését az Ifjabbik Tanácsnak, a' melynek ereje szerént fel vevődtek volna a' Velentzei Szökevények, a' Cisalpinus Katonák közzé. Boszszúságában annyira ment *Dandoló*, hogy kívánta a' Tanácsból való ki-rekesztetéseket a' Velentzei Deputátusoknak, 's nevezetessenn a' magáét.

A' Cisalpinus Hufzárók között a' kiknek tetszék Frantzia szolgálathá lépni az Anglusok ellen, engedelmet végzett nekik Januárius első napján a' Gyűlés: úgy mindazáltal, hogy a' Fran-

tzia szolgálat közben is, a' magok Respublikájáról szedjenek zsóldot a' Cisalpinus Katonák.

A' Római Frantzia Követ *Bonaparte* József Polgár, *Mediolánumba* Jan. 7-dikén érkezett, és Jan. 9-dik napján tovább folytatta útját Páris fele (a' hol bé fog ülni, az *Ötszázak* Tanátsaba, mint *Korszika* részéről való *Deputátus*.) Ezen Követnek minden Tudósításait a' Római történetekről, ki nyomtattatta a' Cisalpinum Direktórium, és az *Apenninus* hegyeknek Róma felé szolgáló minden szoross útjaikat elfoglaltatta *Cisalpinus* Katonákkal.

A' *Mediolánumi* Várból és *Mántuából*, számos ágyúk küldődnek Fr. Országba. Maga *Berthier* Fr. Vezér, *Lespinasse* Fr. Pattantyús-Generálissal együtt, *Mantuaba* utazott Déc. 31-dikénn.

Frantzia Tudósítások.

A' Párisi Újságok, írják már (*de onnan még nem következik, hogy bizonyosság volna*) *Bonaparte* Generális' tanátslására lejendő felosztatását az Egyházi Birodalomnak. A' Pármai Hertzeg; által-engedi a' maga Tartományát ezen plánum szerént, a' *Cisalpina* Respublikának, és tserébenn kapja leg-nagyokb részét az Egyházi-Birodalomnak; a' *Toskánai* Hertzeg is kap egy kis részt; a' Náp. Király pedig *Benevent* nevű

Hertzegeget. *Ancona*' vidéke, a' *Cisal-*
pina Respublikához kaptsolódik.

A' mióta el érkeztek Párisba, *Bona-*
parte Jósef Tudósításai: az ott lévő Ró-
mai Követ Márkéze *Massimi* szemmel tar-
tatik mint Kezes, és az Írásai el petsétel-
tettek.

A' Bresti Kikötőhelybenn igen nagy
buzgósággal tétetnek a' tengeri-készületek,
Lelarge Vice-Admirális' kormányozása
alatt. A' *L'Orienti* és *Touloni* Kikötő-
helyekből oda parantsoltattak a' Tengeri-
pattantyúsok.

Valamint Brüsszelbe nagy Vásárokat
(Sokadalmakat) rendelt a' Direktórium Fr.
Országak Északi részére nézve: úgy a'
Déli Fr. részekre nézve, két nagy Vásá-
rok fognak elztendőnként tartatni Mogun-
tziában.

Az úgy nevezett *Szabadság'* fáí eránt,
meg-határozta az Ötfázak Tanáttsa Jan.
12-dikénn, más nap pedig az öregeb-
bik Tanáts is meg erőssítette, hogy egész
Frantzia-Országban mindenütt helyre kell
állítani azokat, 's a' hol nem vóltak eddig
ott is kell fel-állítani.

Egy Párisi Kávéházban nagy öldöklést
vittek végbe Jan. 16-dik éjtszakáján, né-
mely Gonosztévők, kik közzül már 4-en
el fogattak.

Bonaparte Generális, maga részéről,
harmintz ezer líverrel segíti a' Respubli-

kát, az Anglusok ellen erányzott költséges szándéknak végre-hajtásábann.

A' Helvétziai leg-főbb Kántonok ellen, minéműek; a' Bernai, Basíleai, Solothurni és Freyburgi, sok vádakat halmoz egymásra a' Párisi Directoriális Újság (a' Redacteur), p. o. hogy Ők eszközei voltak Semonville és Maret Fr. Követek' el fogattatásának; a' Kiköltözött Fr. ákat óltalmokba vették; Bankírjaik által a' pénzzel való szertelen uzsoráskodást bé praktikálták Frantzia - Országba; a' Frantzia papiros pénz betsét le rontották; a' kész pénzt magokhoz vonták; tiltott portékákat lopattak bé a' Frantzia földre; legkisebb szolgálatjokat is felette drágán fizettették meg.'s a' t. „Mindezekből — így folytatja előadását a' Redacteur — ki-tet-fizik, hogy a' Helvétusok mi vélünk egy tsendes Finantz-hadat folytattak, a' mely sokkal veszedelmesebb volt más hadaknál. A' Basíleai nagy kereskedő-házak közzül, név szerént említ némelyeket a' Redacteur, mint p. o. Preiswergét, Burkhardét, Mérianét 's a' t.

Helvétziai Tudósítások.

A' Waatlandiakra nézve, oly értelmű Nyilatkoztatást vett vala a' Bernai Kormányfő, mint már írtuk, a' Ft. Direktó-

riumtól; hogy a' kik Azok között jussaiknak meg-nyerésére Párisba folyamodtak segítségért, semmi bántódások ne legyen. Ezenn Jelentésre azt a' feleletet adták a' Bernai Elöljárók, hogy Ők, egyéb Személyeket nem árestáltattak Waatlandban; hanem tsupán olyanokat, kik az egész Községestársaság' tsendességével 's bátorságával ellenkező tselekedeteket követtek el. Az effele Személyeknek meg-árestáltatása pedig nékik mint Igazgatóknak kötelességjek.

A' midőn Waatland (Pays de Vaud) Tartományában meg-hirdettette vólt a' Bernai Kormányfő, hogy minden Lakosok tartozzanak ki-állani fegyveresen, 's esküdjenek meg a' Bernai Respublika' hívségére: mind kéfzek vóltak arra: tsupán *Aubonne* és *Vevay* Lakosai kértek magoknak gondolkozásra való időt, melyet engedett is nékik a' Kormányfő, 's egyfzersmind rendeléseket tett panaszfőzsaiknak meg-értése 's el hárítása eránt.

A' Tigurumi (Zürchi) Kormányfő is okosann igyekezik minden rendeletlenségeknek eleit venni: a' Basíleai pedig (melyből a' Fő-Polgármester *Ochs* Úr még Párisban vagyon) eleit is vette már általjában véve, ízerentséssen telyesítvén, a' Megősegi-Lakosoknak kívánságaikat.

Angliai Tudósítások.

A' *Londoni Újságokban* egy hofszú Levele jött ki *Moira* Lordnak, melyet a' múltt 1797-dik esztendő' Jun. 15-dikénn írt, *Macmahon* Obersterhez. Ezen Levélből ki-tetfzik, hogy akkor, sok Parlamen-tomi Tagok igyekeztek változtatás tétetni a' Ministér omban. *Pitt* Úr helyé-be *Pultney William* Urat nézték ki. Lord *Moira*, maga is fel-vállalt, volna egy Ministèreget következő 3 feltételek alatt 1.) Hogy a' Békességekötést szíves kívánsággal meg kell próbálni. 2.) Irlandiában a' tsendességét, szelíd igazgatás által helyre kell állítani. 3.) Hogy a' közönséges Kaszfsza' állapotját fel kell fedezni a' Nép előtt, hadd lássa, hogy szükségesek a' nagy adók.

Az új taksák eránt való projektuma *Pitt* Ministernek, minekutánna sok vetélkedéseket okozott volna az Ország-Gyűlés' 2-dik Táblájánál, 3-dik Januáriustól 6-dikig: ugyan tsak helyben hagyatott, végre, 75 vokok ellen, 202 vokok által. Maga *Pitt* Minister, tsak Jan. 5-dik és 6-dik között való éjtfzakánn, éjfélutánni 3 óra-kor szállalt meg. Hatalmas Beszédébenn *Fox* Urat név szerént érdeketle. „Valóságos szerentsétlenség lenne — úgymond — a' mi Nemzetünkre nézve, ha *Fox* Ministerré tevődnek. Mert ő azt mondja,

hogy Anglia, a' meg támadó Fél: 's ezen állításnál fogva, nem tsak azt kívánhatná tőlünk az ellenség, hogy adjuk vizsgál mind, a' mit nyertünk, hanem még hogy a' hadi-költségeit is térítsük meg.

Elegyes Tudósítások.

Berlinből Jan. 9-dikénn: — „A' Király, igen szorgalmatos a' maga Fejedelmi kötelességeinek telyesítésébenn. Tsak nem egész nap a' Kabinethen dolgozik *Menke* nevű Belső-Kabinéti Tanácsossal, a' ki mind tálentomaira mind jó-lelkűségére nézve közönséges betsületben tartatik, és 3 Szekretáriusokkal. Minden Leveleket és Tudósításokat, melyek a' Kabinétbe érkeznek, elébe terjesztet magának, felel minden Instántziákra, és meghalga Min-dent, a' ki véle akar szólnani.“

„Minden Polgári Tisztviselők és Pensionisták' jövedelmét kívánja tudni a' Király; azért is meg van parantsolva a' Fő Számvető-Hivatal' Elölülőjének, hogy egy közönséges laistromát készítsen Azoknak *Martzius'* eleire. Meg-ígérte azonban a' Király, hogy senkinek az eddig való jövedelméből leg-kissebb részt is el nem vesz.“

„*Züllichauban* vagyon egy Árvák-háza. E' mellé egy oly Ház is vólt fel-állítva, melyben Oskolai-Tanítók készítődtek; de a' múltt esztendőben véget vetette ezen

Semináriumnak, egy felső rendelés, melynek eszközei voltak *Hermes* és *Hilmer* nevezetű két Tanácsosai a' közönséges tanítást vizsgáló Dikasztériomnak, kiknek, semmi ki-fogások se' volt ugyan az Árva-Ház' rendtartása, és az abban virágzó szorgalmatosság ellen; hanem csak a' tanítás nem tetszett nékiek, úgymint a' melyről azt mondták, hogy az újj. Az Árva-Ház' Kormányozója, Odera-meljei Consistoriális-Tanácsos *Steinbart* Úr, panaszt tett most a' Seminárium' eltörléséért a' Királynak, ki azonnal Tudósítást kívánt az Oskolákra vigyázó Fő Hivataltól, mely, az el törlött Semináriumot hasznosnak, 's annak vissza-állíttatását szükségesnek ítélte. A' Király is tehát mindjárt parantsolatot adott ki a' Semináriumnak újonnan való fel-állítása eránt. Naponként lehet hallani ilyen forma bölts, és az egyenesség' regulái szerént való Rendeléseit a' Királynak.

„Szívessenn óhajt a' Király meg-orvosolni minden hibákat, a' mennyire csak lehet: ezen okból bé-kívánta magának minden Várak' Kommendánsseitől, a' gondviseléssek alatt lévő Foglyok' laistromát, melyben az el fogattatás' idejét is fel kellett jegyezni, és a' parantsolatokat, melyeknek ereje szerént lett az el fogatás. Ezen Laistromokat által-küldötte a' Király,

szoross meg-vizsgálás végett *Kirchensen* Prézidensnek.

Egy Konstantinápolyi Levél is, mely December 10-dik napján költ, bizonyítja, hogy a' Török Császár három ezer rubelt tett fel *Passawand-Oglu* pártos Basa' fejére, és hogy Kapudsi-Basaságot is ígért ezen vezedelmes fő Altaladójának. A' mig reménység volt, hogy minden nagy láрма nélkül is engedelmességre lehet talán hajtani ezen Pártost, addig jobbnak ítélte a' Török Minisztériom a' halgatást: de minnekutanna egyszerre érkezett Konstantinápolyba az a' kedvetlen hír, hogy fel-égetvén *Passawand-Oglu, Nicopolis* Városát, más Helységekkel együtt, egyszerre látatott tzelba venni Drinápolyt, Várnát, Nandorfejérvárát, sőt egész Oláh-Országot; már ekkor kéntelennek látta magát 3-dik *Selim* Sultan, közönségessen ki-hirdettetni az említett jutalmat, a' milyennek nagy foganatja szokott lenni minden igaz Törököknél. Hatalmas erő is indítódott azonban, *Passawand Oglu* ellen mind vízen mind szárazon. Maga a' Fő-Tengeri-Vezér indult t. i. egy Könnyű Hajóssereggel Várna felé; a' Ruméliai Seráskier pedig 80 ezer főből álló Armádiával ront rajtok a' Pártosokon. Bizonyos Idegenek' munkájának tatrja a' Porta ezen pártutést, még pedig olyanokénak, kik magokat az ő nagy Barátinak nevezik.

Ily környüállásokban, gyenge ember vólt *Ypsilandi* Sándor Hertzeg, Oláh-Ország Hospodárnak: azért tevődött ennek helyébe Hospodárrá, a' Nagy-Vezér Tolmáttsa *Hangerli* Konstántin, kit úgy ajánlott a' Nagy-Vezér a' Tsászárnak, mint igen hasznavehető Embert. A' Fia *Ypsilandi* Hertzegnek meg maradt továbbra is a' Porta' első Tolmatísának. — A' pestis, megent nagyon uralkodik szokás szerént, Konstántzinápolynak mind belső mind külső Városaiban.

Passawand-Ogluról, a' *Zimoni* Levelek ezeket írják: „Azon Pártosok, kik, véletlenül rajta-hajtottak Belgrádon, tsak egy kevés Seregofstályját tették *Passawand-Oglunak*, a' ki már Jan. 12-dikénn egész Kis-Oláh-Országot (Krajovát) maga hatalma alá hajtotta. Giorgewóba minden ellentállás nélkül ment be, 's *Ruszu*kat, ostrom alá vette egy nagy verekedés után, melybenn a' két részről többen hüllottak el három ezernél; hanem a' Pártos-Basa, meg-tartotta a' viadal' helyét. Ily szerentségét látván a' Lakosok, még többen állottak hozzá. Ő, Niszfától fogva Zofiaig, és Orsovától fogva Várnáig minden pafzfusokat (szoross járásokat) jól meg-rakott fegyveres néppel. Éppen a' Ruszuki hartzközben érkezett Konstántzinápolyból a' Jan-tsárok' Elöljárója és Fő-Birája, 's paran-

tsolatot küldött, mind *Passawand-Oglu*-hoz, mind a' *Ruszuki* Katonasághoz, hogy szünjenek meg a' hadakozástól: de *Passawand-Oglu* azt felelte, hogy Ő nékie magának is tzielja, a' Religiót, és a' Jantsárok' jussaikat óltalmazni; azért is Kul Kajasit meg nem esméri Annak, a' minek Ő mondja magát, és parantsolatját el nem fogadja: ugyan tsak azután még is alkuba erefszkedett véle, és Fegyvernyugvást is kötött, melynek, köz-meg egyezéssel addig kellett tartani, míg *Kul Kajasi* új Útasításokkal érkezne viszfsza Konstantzinápolyból. *Passawand* azonban igen jó fekvőhelyet választott a' maga Népének, 's a' Ruméliai Basát, ki őtet el fogni jött, egészen körül kerítette. Macedóniában is, sőt egész Görög-Országban nagy vólt a' nyughatatlanság. — A' mely Pártosok Szemendriába vették magokat: jó formánn szorongattatta őket a' Belgradi Basa. Kintsaptak egynéhányszor: de mindég viszfsa-zerettettek. — Belgrádba Jan. 18. dikánn egynéhány Pártosok vitettek bé, kiket azonnal ki-végeztetett a' Basa a' fő-piatzonn. A' Zworniki Basát két ezer Emberrel vár-
ták segítségre Belgrádba. — A' Ruméliai Basa' Fia, *Passawand-Oglu* fogságába esett.

Mivel az Orosz Tsászár viszfsza adta a' Máltai Rendnek a' Lengyel-Országi birto-

kait: tehát a' Rend is meg akarván háládatosságát mutatni, fényes protzeszfizioval ment audientziára, egy ily felséges kegyelmet meg-köszönni, mely tzeremónia' alkalmatosságával, a' Rend' Nagy-Mestere ajándékul bé-nyújtatta a' Tsászárnak azt a' Keresztet, melyet ezen Rendnek néhai emlékezetes Nagy-Mestere la Valette viselt. Az említett birtokok' Priorátussát, mely 9 ezer rúbelt hajt bé esztendőnként, *Conde* Hertzeg nyerte el; azoknak 12 kisebb Részeit (Kommenthurájit) pedig 12 nőtelen Katholikusok. A' leg-főbb Kommenturájit, melynek esztendei jövedelme, hat ezer rúbelt, Báró *Vitten* kapta, Ts. K. Feldmarsall B. *Lascy* Unokája. Gróf *Wielhorszky*, 's Ifjú Hertzeg *Czartorisky* is kaptak efféle Kommenturájokat.

A' Fr. Direktórium [ki nevezte már a' Ts. K. Udvarhoz Követnek, *Bernadotte* Generálist, és annak esztendei fizetését száznegyvennégy ezer líverre határozta. Követség-Szekretáriusául *Goudin* Polgárt rendelte melléje.

B é t s.

Néhai Fels. *Jósef* Tsászár, egy Tzir-kaszfziai Leánykát hozott vala magával, mint tudni való, Kerzoni útjából, és annak neveltetéséről igen szép rendelkezéseket tett. Ez a' Személy már fel-nőtt, és most Férjhez is ment, Özvegy Gróf *Károlyné* O

Exc. ja' Udvar-Mesteréhez, frantzia származású, de már sok esztendőktől fogva Bétsben lakó *Lardemér* Úrhoz. A' F. Tsászárné, kegyesen ajánlotta magát, ezen szerentsés történetű Menyasszónynak ki házasítására.

A' Batsi Kanális (Tsatorna) felől fundamentomosann lehet reményleni, hogy már ezenn folyó esztendőbenn el fog rajta kezdődni a' hajókázás. A' munkának serényebb folytatására t. i. elegendő számú Katonaszógot fog a' Felség által engedni; és az említett munka' szerentsés végződésének fő-kormányozását méltóztatott Gróf *Saurau* Finantz-Ministerre bízni, 's melléje egy Társasági Kormányfőket rendelni, Gróf *Aponyi* Kir. Kommisszarius' előlülése alatt: ki is Jan. 22-dikén öfösze-hívatta minden Fő-Tagjait; a' Kanális' készíttetésre egybe állott Társaságnak; és ezen Gyű és ki-választotta maga kebeléből *Redel* Udvari Tanácsos; *Hepp* Királyi Tanácsos; és Magyar-Országi Fő-Architektus; 's *Havmerle* Udvari-Ágens Urakat, kiknek telyes szabadságot adott, hogy a' Kanális' fundúzához, mely eddig 5 száz ezer forintokból állott, annyi pénzt vehessenek még fel; a' mennyi fog kívántatni, és minden egyéb eszközöket is elkövethessenek, melyeket a' Társaság' javá kíván.